

LA DONA EN ALGUNES RELIGIONS

Un dels retrets que es fan sovint a les religions és el tracte que hi reben les dones.

O bé es diu molt que la religió “ és cosa de dones “, és a dir de dèbils, de poca instrucció. Es fa una barreja de religió i superstició, de costums una mica ridículs.

Però si mirem en el temps, veiem que la dona als principis, va tenir un rol molt important a les primeres manifestacions religioses, el temps de la Prehistòria, i de la preescriptura, en les religions més ancestrals.

Si miren les estàtues de les deesses de la fecunditat, embarassades, parint o donant el pit, veiem que allò era una mena de misteri impressionant i venerat.

A Egipte, a Grècia, a Roma, sempre hi ha hagut sacerdotesses, reines i emperadrius que també actuaven com a representants de les deesses a la terra.

Consta que en altres religions, l'hinduisme, hi ha hagut civilitzacions matriarcal.

EL JUDAISME

El monoteisme, tal com el coneixem de la Bíblia, també parla d'un temps en el qual hi havia temples i cultes a una gran deessa: Astarté, però la lluita fou d'eradicar aquestes pràctiques per a imposar la fe en Jahvé, l'Únic Déu i Creador . Malauradament està representat gairebé sempre com un vell barbut, quan de fet, un dels seus atributs és la compassió, en hebreu “ ra'ham”, en àrab “ ra'him”, una paraula que deriva de “ra'hum “ l'úter. Si el lloc més íntim de la dona. I a partir d'ara, podem entendre moltes actituds de Déu en la Bíblia.

Les tres grans religions monoteistes, per ordre històric, judaisme, cristianisme i islam es fonamenten en la fe en un Déu únic, Creador, Totpoderós, i un llarg etc. de qualificatius. La fe monoteista va anar desplaçant antigues tradicions paganes politeistes.

I va impulsar un codi de conducta per a regir el poble d'Israel, la Llei. En la Llei, trobem manaments de tot tipus sobre el servei del Temple, els sacerdots, les lleis alimentàries, el comportament de l'home i de la dona...

Dels X manaments inicials, i les ordenances que se'n van derivar , i que es poden llegir als primers llibres de la Bíblia, junt amb la tradició oral de comentaris que s'hi van afegir i que estan recopilats en els tractats de la Mishnà , se'n compten ara 613 = 248 positius i 345 negatius.

Molts ja no es poden aplicar perquè el Temple de Jerusalem està destruït. Però els de la vida quotidiana s'han mantingut.

Entre ells hi ha els de la puresa familiar, dels menjars, de la responsabilitat de la dona a la llar.

Hi ha moltes interpretacions més o menys restrictives, com per exemple el vel de les dones casades o l'educació de les nenes.

Es reconeix un paper important a les matriarques, a la dona que lluita pel poble, com Esther, aquesta nit comença la festa de Purim , i a la mare (Prov 31), l'ensenyament de la qual s'ha de respectar tan com el del pare.

Hi ha , tal com m'ho va explicar aquest senyor fa molts anys, la diversitat dins la igualtat. Són responsabilitats diferents en la tradició i l'educació religioses a la família i a la llar.

El judaisme, com totes les religions ha anat evolucionant, i el que s'ha de saber és que ara els lliberals són majoria cara als “ homes de negre” que defensen Jerusalem i una

tradició religiosa molt tancada. El judaisme lliberal fa anys que ordena dones com a rabines.

Molts diuen que hi ha tants judaismes com de jueus.

Com que la llei sempre s'ha d'interpretar, cadascú l'agafa com pot, o com vol.

EL CRISTIANISME

El cristianisme també és molt divers: catolicisme, ortodòxia, protestantisme, anglicanisme... I dins de cada confessió, com per tot arreu, conservadors i lliberals.

Com que la vostra professora em va dir que vàreu estudiar les dones de l'Antic Testament i les trobades de Jesús amb les dones, al Nou Testament, no cal repetir-ho.

El cristianisme primitiu, inclòs Sant Pau, no gaire popular, era molt igualitari.

Es va desvirtuar amb les interpretacions posteriors antijueves i també en contra de la dona. Se la va relegar a tasques subalternes, i es va qüestionar que tingués una ànima. A l'època de la Inquisició, es caçaven bruixes, i en bruixes hi entraven totes les categories de dones desviades del paper tradicional.

Al nivell de la dona, tens el protestantisme que des de fa molts anys accepta el sacerdoci de la dona (el pastorat), el catolicisme que el nega perquè el sacerdot oficia la missa en Persona Christi, i només el pot representar un home. I l'ortodòxia que encara nega la comunió a la dona que té la regla.

Però hi ha moviments importants, tan al nivell confessional (en cada tradició) com al nivell ecumènic (en treball en conjunt) que reclamen més paper i més poder per a la dona en la pròpia comunitat.

Hi ha des de fa anys un treball molt important al nivell de lectura feminista de la Bíblia: paper de la dona en la Bíblia, tracte de Jesús amb les dones, història de les primeres comunitats cristianes i el paper de les dones en elles, treballs sobre Déu, les imatges femenines de Déu a la Bíblia, etc., que han fet trontollar la lectura tradicional dels textos, i estan cada cop més tinguts en compte a l'hora del treball exegetíc. Aquí però, moltes teòlogues catòliques es troben amb un problema afegit: com que el treball exegetíc està supeditat al Magisteri de l'Església, no poden publicar opinions que vagin en contra del Magisteri. I és molt difícil mantenir una línia a la vegada crítica i obedient. Al nivell protestant, hi ha llibertat d'investigació i de publicació, amb l'única restricció que no vagi en contra del missatge central de l'Evangelí, el Crist.

Hi ha trobades importants de dones cristianes d' Europa, el Fòrum Ecumènic de les Dones. De l'any 1988 al 1998, el Consell Mundial d'Esglésies, amb seu a Ginebra, va celebrar el decenni ecumènic de solidaritat de les esglésies amb les dones, que va ser un impuls per a denunciar el sexisme dins de les esglésies, les diferències socials i culturals i promoure la igualtat home-dona en l'església.

El protestantisme, des dels seus inicis, va impulsar l'educació de la nena junt amb la del nen. L'any 1536, quan es va adoptar, per votació popular, la Reforma, a Ginebra, es va decidir de crear l'escola pública i obligatòria. L'Institut i la Universitat es van inaugurar l'any 1559.

Luter, l'any 1520, va publicar 2 catecismes, el gran per a l'església, per a tothom ,i el petit, per a ser ensenyat a les famílies, criats i criades també.

Des de sempre, la dona ha tingut el dret a l'educació i una de les diferències que hi havia entre la dona catòlica i la protestant és que la protestant sabia llegir i ensenyava als seus fills i criats (si en tenia) els textos bíblics, els himnes, les pregàries, i en algunes èpoques de persecucions després de la Reforma, també va començar a predicar en assemblees clandestines.

Moltes esglésies evangèliques sempre tenien l'escola al costat de l'església, i el pastor, amb la seva dona eren també mestres .

Una dona molt representativa de l' història del protestantisme, també al nivell polític fou Germaine de Staël. Nascuda a París, de pares suïssos, el seu pare fou Ministre de finances del Rei Lluís XVI, i la seva mare tingué una vocació frustrada d'escriptora. Van donar a llur filla l'educació la més completa per a la epoca . Germaine Necker , casada amb l'ambaixador de Suècia de Staël, va viure de ple la revolució francesa. Estava a favor d'un República Il·lustrada, i els seus pensaments polítics espantaven Napoleó, que la va obligar a exiliar-se lluny de París. Per fer por a Napoleó, s'havia de tenir un caràcter fora del normal...

Una altra dona molt coneguda en l' història del protestantisme fou Marie Durand. Casada als 15 anys amb un pastor i germana de pastor, fou feta presonera en una assemblea clandestina i enviada a la presó de la Tour de Constance, a Aigües Mortes, a França. En sortí quan tenia 53 anys... 38 anys de presó per ser protestant. Si s'hagués creat Amnistia Internacional en aquests anys, n'hauria estat la primera apadrinada. Les seves cartes demanant ajuda, aliments, llibres, a totes les esglésies d'Europa són molt conegudes. Ella va escriure la paraula “ Register “ Resistir a la vora del pou de la presó, i això és que va qualificar la seva lluita a favor de les seves companyes.

En el món reformat, fa uns anys que la dona té accés al pastorat, en canvi en les comunitats fonamentalistes, la dona no pot predicar, ni tan sols pregar en veu alta.

En el món anglicà, tot i que es va veure com una gran novetat, l'Església d'Anglaterra fou la última en ordenar dones, no sense greus conflictes interns i reserves fortes del Vaticà sobre la continuïtat en el diàleg ecumènic.

Moltes dones han treballat i segueixen treballant en molts nivells per a ajudar la dona a sortir de molts pous en els quals estan encallades.

El protestantisme, al nivell ètic manté postures obertes sobre la contracepció, l'avortament, l'eutanàsia, molts problemes ecològics, socials, econòmics i polítics.

L'ISLAM

L'Islam , tot i que torna a conviure amb nosaltres a Espanya i Catalunya, és ara un gran desconegut per la societat, que només hi veu immigrants, dones i noietes amb vel, pares que casen llur filles sense el seu consentiment, etc. En una paraula: Integrisme radical, barrejat amb incultura.

Però no hem d'oblidar mai tot el que devem a l'Islam a molts nivells.

I també veiem les barbaritats que es cometen a l'Afganistan amb les dones forçades a quedar-se a cas o a sortir (acompanyades d'un membre mascle de la família) tapades de cap a peu, sense el dret d'estudiar, ni de treballar, ni de rebre cap ensenyament ni atenció mèdica.

Superficialment, ho classifiquem tot com “ els moros”, els “ musulmans”, com ho fem pels jueus.

S'ha de dir que l'Islam és també una civilització de gairebé 1500 anys, que va aportar un progrés al nivell científic, mèdic, científic, cultural, filosòfic i religiós.

Es presenta com la revelació definitiva de Déu als homes, després de les revelacions de Moisès i Jesús.

Les dones de Muhammad, la primera es deia Kadija, van tenir un paper molt destacat als inicis de l'Islam. L'Alcorà, en moltes parts, parla molt positivament de la dona i del seu paper a la religió.

El que va passar, com gairebé sempre, és que les interpretacions les fan els homes, i es queden la millor part per ells mateixos.

Això explica que hi hagi països islàmics que tinguin diputades (Iran) o ministres (Pakistan), i d'altres en els quals no tinguin el dret de vot (Kuwait), o que no les deixin ni agafar el cotxe (Aràbia Saudita). Alguns són en principi laics, com Algèria, Egipte, Turquia, i d'altres repúbliques o emirats islàmics. Per exemple, cap no musulmà no pot apropar-se a la Meca, a l'Aràbia Saudita.

BUDISME I HINDUISME

Al budisme i l'hinduisme, el paper de la dona no és tan conegut.

Hi ha monges budistes i hi ha dones de castes altes de l'hinduisme que ha destacat al nivell polític, com Indira Gandhi.

Bé, no vull fer massa llarga tota l'exposició.

2. POSTES DE DEBAT

La religió pot ser un factor de progrés o de retrocés per a la dona ?

Estem a Europa en una situació d'indiferència religiosa, provocada per uns quants segles de crítica al paper de la religió a la societat. La Revolució Francesa i tot el moviment anticlerical, les lluites obreres, i el comunisme, van donar un cartipàs al rol de la religió en la societat. S'ha anat privatitzant, s'ha reduït a l'ambient familiar. Ara , molta gent és absolutament inculta, i no sap ni interpretar un quadre, ni reconèixer un cita bíblica en un text de literatura.

Funcionem amb tòpics: "l'òpium del poble" que feia dormir la gent i els deixava en la resignació, per fi ja no és un poder, ni ha de ser ensenyada, ni hauria de ser notícia, perquè total, no aporta res de bo per ningú. Fora, i tranquils...

És veritat que la religió va tenir massa pes a les societats durant molt de temps.

Quan passem per les colònies tèxtils del Llobregat, pujant cap a Berga, i més amunt, és un escàndol veure la casa dels amos a dalt de tot, vigilant els pisets dels obrers, i al costat de la casa somptuosa, l'església. El poder espiritual al costat del poder dels que s'enriquien a costa del treball dels altres. Un poder que vigilava que tothom anés a missa, es casés per l'església, bategés els nens i s'interessés els morts com cal.

Entenem de seguida l'anticlericalisme i la crema d'esglésies al principi de la Guerra Civil. Hi va haver massa pes, massa ignorància, massa direcció d'ànimes terroritzades per l'infern si no es feia tot allò que manava l'església.

Algunes encíclics condemnant la modernitat també van decebre molt els investigadors fidels de l'església que no volien entrar en contradicció amb el Magisteri.

Però molts teòlegs van reaccionar, ja en la dècada (tardia) dels 60-70, i van donar un tomb al paper de l'església o de les religions, sobretot amb la teologia de l'alliberament i l'ecumenisme i el treball (més nou) interreligiós.

El món s'està movent, també en aquest sector. Potser val la pena investigar-ho...

André Malraux, un autor francès dels anys 40-50 va dir un dia un frase que es va fer famosa: "El segle XXI serà religiós o no serà."

Ell havia vist allò que havia portat l'anticlericalisme a França, l'imposició de l'ateisme a Rússia... i va pensar que el món no podria viure sense alguna referència a un més enllà, a una transcendència, que sigui Déu, Jesús, Mahomà, Buda...

Des de milers d'any, l'ésser humà ha viscut amb la mirada posada més amunt de la seva vida quotidiana, ha buscat respostes al sofriment i motius per ser joiós, per buscar la pau i la felicitat. No s'ha demostrat que la gent sigui més feliç sense cap creença. Estan sortint estudis que demostren que la gent que assisteix regularment a actes de la seva religió es troba en millor estat anímic davant de la malaltia, perquè també està en un teixit humà que es preocupa per ella.

Tenir fe, no vol dir estar en un nuvolet rosa i tenir-ho tot solucionat i assegurat.

Es senzillament tenir la convicció que més enllà del meu petit món hi ha algú que es diu Amor.